

Hudson Bugten fryser ikke fuldstændig til om Vinteren og det samme gælder Hudson Strædet. Dog er disse Farvande om Vinteren fuldstændig utilgængelige for almindelige Skibe paa Grund af de store Masser af Drivis, der føres frem og tilbage af Strøm og Vind. I Hudson Bugten gaar Strømmen mod Syd langs den vestlige Kyst, mod Nord langs Kysten af Labrador. I Hudson Strædet gaar to Strømme, en udgaaende mod Syd og en indgaaende i den nordlige Del af Strædet, der ofte medfører Isbjerge. Munden af Strædet blokeres største Delen af Vinteren af Pakis, der føres mod Syd af den Strøm, der gaar langs Kysten af Baffin Land. Strømmene i Hudson Bugten viser sig altsaa at løbe saaledes, som man efter Teorien skulde vente.

Bogen slutter med seks Appendices, indeholdende Ekspeditionens videnskabelige Resultater. Det første Appendix indeholder de meteorologiske Observationer, dernæst følger en Liste over indsamlede Fugle og Æg med enkelte biologiske Oplysninger, en Liste over indsamlede Planter, kun med Angivelse af Findesteder, Liste over indsamlede Fossiler, hvorunder Beskrivelse og Afbildning af to ny Arter: *Boreaster lowi* og *Labyrinthites chidlensis*. Efter en Fortegnelse over den benyttede Literatur sluttes med Beskrivelse af nogle antropologiske Maalinger.

Et fortrinligt geologisk Kort ledsager Bogen.

M. Vahl.

Brohm, Helgoland in Geschichte und Sage. Cuxhaven-Helgoland 1907. 4°, 72 Sider, 36 Blade med Afbildninger og Kort.

Som en enlig, rød Klippe rager Helgoland op af Havet, stadig angreben af Brænding og Strøm. Hvert Aar bryder Havet noget af Kysten ned, og hvert Aar bliver Øen mindre. I Begyndelsen af det ny Aarhundrede har den preussiske Regering begyndt at foretage betydelige Ingeniørarbejder til Sikring af Kysten. Forfatteren af nærværende Afhandling, der har været Medlem af den Ingeniørkomité, som har ledet disse Arbejder, har i dette Værk nedlagt Resultaterne af sine Studier over Havets Angreb paa Øen og dennes stadige Formindskelse i Areal.

Efter et Afsnit, der giver en Oversigt over Øens almindelige og politiske Historie, følger en kritisk Gennemgang af det historiske Materiale, Skrifter og Kort, der giver Oplysning om Øens tidligere Størrelse, saavel som af de Slutninger om Nedbrydningens Størrelse, som senere Forfattere har søgt at drage af dette Materiale.

De gamle Kort viser, at Helgoland forhen ved en lav, sandet Tange har staaet i Forbindelse med den sydøst for Hovedøen liggende Klitø. I det attende Aarhundrede forsvinder denne Tange, og tilbage af den bliver kun det lave sandede Underland nedenfor Klippens sydøstlige Skrænt. Samtidig aftager ogsaa Klippeøen i Areal ved Havets Angreb. Udover den simple Konstatering af disse Fakta viser Forf., at det historiske Materiale kun har ringe Værdi paa Grund af de gamle Korts Unøjagtighed. Heller ikke de nyere Opmaalinger giver store Oplysninger, da de kun strækker sig over den korte Aarrække 1892—1906. Efter et nogenlunde godt Kort fra 1845 synes Forf. dog med stor Rimelighed at kunne slutte, at den aarlige Nedbrydning i de sidste to Menneskealdre ikke har overskredet 200 □ M., hvilket er lig en Arealformindskelse af 2 Hektar i Aarhundredet.

Et langt videre og tillige langt paalideligere Overblik over Nedbrydningens Forløb giver den i et følgende Afsnit fremstillede geologiske Oversigt. Ved Vestkysten findes tre velmarkerede Terrasser, betegnende tre Standsningsperioder i Øens Sænkning. Den laveste Terrasse ligger 16—20 M. under normalt Lavvande. Helgoland var, dengang da denne dannedes ved Havets Angreb paa Kysten, landfast med Holsten. Den anden Terrasse ligger ved 10 M. Ogsaa under Dannelsen af denne Terrasse var Helgoland landfast, hvilket fremgaar af Ferskvandsaflejringer i denne Dybde paa Øens Østside. Disse Aflejringer indeholder Snegle, der endnu lever paa Øen. Det kunde have været ønskeligt, om en Liste over disse Snegle var bleven meddelt, da man derigennem vilde have haft Materiale til at konstatere de ved Helgoland skete Strandlinjeforskydningers Samtidighed med Bevægelserne ved de skandinaviske Kyster.

Den tredje Terrasse ligger mindre end 1 M. under normalt Lavvande. Den er dannet ved Havets Nedbrydning under den nuværende Vandstand. Dens store Bredde viser, at Sænkningen af Øen forlængst er ophørt. Dette er særdeles interessant, da Sænkningen, som kendes fra Jyllands og Hollands Kyster, synes at have fortsat sig langt ned i den historiske Tid. Forf. hylder da ogsaa den sædvanlige Bortforklaring af Sænkningen paa Fastlandet som Resultat af Sammenpresning af dybere liggende Tørvælager.

Arealet af denne Terrasse er 200 Ha., og med en gennemsnitlig Nedbrydning af 2 Ha. i Aarhundredet, bliver Tidspunktet for Sænkningens Ophør at fastsætte til 8000 Aar før vor Tidsregnings Begyndelse. Imidlertid overser Forf., at samtidig med at Øen reduceres fra 240 Ha. til 40 Ha. eller til 17 p. Ct. af sit oprindelige Areal, reduceres Kystlinjen til 40 p. Ct. af sin oprindelige

Længde. Med Reduktionen af Angrebslinjen følger Formindskelse af Angrebet, der altsaa ved Periodens Begyndelse maa have været 5 Ha. pr. Aarhundrede. Tidspunktet for Sænkningens Ophør vil herefter være at sætte til Aar 4000 før vor Tidsregning. Det er dog at bemærke, at 2 Ha. i Aarhundredet var Nedbrydningens Maksimum, saa at Tallene paa Sænkningens Ophør angiver det senest mulige Tidspunkt.

I det følgende Afsnit beskrives nøje, hvorledes de forskellige Faser af Nedbrydningen foregaar under Indflydelse af Bjærgartens uensartede Modstandskraft. Dette Afsnit frembyder intet særlig Nyt udover, hvad der er kendt fra andre Kyster. Endelig afsluttes med en Oversigt over de udførte Kystsikringsarbejder.

M. Vahl.

Persia Past and Present. A Book of Travel and Research. With more than two Hundred Illustrations and a Map; by **A. V. Williams Jackson**, Professor af Indo-Iranian Languages etc. New York: The Macmillan Company. London: Macmillan & Co. Ltd. 1906. Oktav, 471 Sider.

I ovennævnte Værk er nedlagt Resultaterne af arkæologisk-historiske Studier, som Forf. havde Lejlighed til at gøre paa en Rejse, som han i Løbet af nogle Maaneder i Begyndelsen af 1903 foretog fra Tiflis over Erivan, Tæbris, Urmia, Hamadan, Kermanshah, Isfahan, Shiras, Jesd, Teheran, Kasvin til Baku. Som man kan tænke sig, bliver der ved at gennemløbe en saa lang Strækning i saa ringe Tid ikke Lejlighed til at foretage selvstændige indgaaende Undersøgelser, især naar man ved, at den største Del af den rejsende Forskers Tid i Orienten ovenikøbet spildes ved blot at komme frem her og ved Faren for Overfald, som paa denne Rute næsten altid er til Stede. Forf. gaar da ogsaa nærmest ud paa ved Selvsyn af Persiens mange historiske Steder og Mindesmærker, ved Urmia Søen, Behistun, Hamadan, Persepolis, Pasargadæ o. s. v. at forvisse sig om, at hvad han i Forvejen vidste fra Kildeskrifterne ogsaa passede. Han har faaet Lejlighed til med egne Øjne at se noget af Orientens Liv, hvorved det historisk-arkæologiske Samlerværk, som Bogen er, har faaet mere Friskhed og Garanti for Paalidelighed, end der opnaas ved den blotte Stuelærdom. Af nyt paa det rent geografiske Omraade indeholder Bogen intet, men den er af stor Interesse i anden Henseende for Persiens forskeren; idet Forf. for hver større By eller Mindesmærke, han passerer, opruller os disses Historie fra de ældste Tider til nu; særlig Avestatiden interesserer Prof. Jackson

sig for, og meget værdifuld er hans Identificering af de Steder, hvortil den store Profets eller Reformators Navn knytter sig. Flere Punkters Historie, som man før har maattet søge i mange forskellige Værker, er her bekvemt samlede under et, saaledes at man kan bruge Bogen som Haandbog i saa Henseende. Værket indeholder en betydelig Sum af god, solid Viden som enhver, der interesserer sig for den iranske Kultur, ikke bør lade gaa ubenyttet hen, og de mange fortrinlige Illustrationer giver sammen med et godt Oversigtskort megen Belæring.

Ole Olufsen.

Isforholdene i de arktiske Have 1906. Udgivet af det danske meteorologiske Institut. Bearbejdet af V. Garde.

Foreliggende Oversigt for 1906 er som de tidligere ledsaget af en Del smukke Kort, hvorpaa Isforholdene i Nordpolarlandene fra April til August er indtegnede. Det viser sig at have været forbundet med store Vanskeligheder at faa Oplysninger om Isen i Beauforthavet, uagtet mange Skibe, Hvalfangere, færdes her, men heldigvis er der dog tilflydt Underretninger i saa Henseende fra Gjøa-Ekspeditionens Næstkommanderende, Prmlt. G. Hansen. Dette Hav har forsaavidt aktuel Interesse for os danske, som vor Landsmand Ejnar Mikkelsen for Tiden er i Færd med at studere dets Forhold under sin planlagte Færd fra Banks Land mod Vest for at finde et oftere omtalt Land imellem Banks Land og Wrangels Land.

I Beauforthavet laa der hele Vinteren 1905—06 langs Nordamerikas Nordkyst et ubevægeligt Bælte af sammenfrossen Polaris og Vinteris. I Begyndelsen af Juni 1906 brød Mackenziefloden op. Der dannedes da Aabning langs Land, som stadig voksede sig større ved Smeltning af Isen, saa at der den 3. Juli var aabent Hav imellem Længdegraderne 130—137 Syd for den 70' Breddegrad. Den 10. Juli naaede det aabne Vand til Hershellø. De indesluttede Hvalfangere stod da østpaa til Kap Bathurst. Isforholdene var paa dette Tidspunkt iøvrigt saaledes, at der hele Vejen langs Land var passabelt for Baade; udenfor laa et 5 Kvartmil bredt Bælte af Vinteris fastholdt af grundstødt Polaris, og udenfor dette atter aabent Vand, bredt ind mod Mackenzieflodens Munding og snevrende sig ind mod Vest indtil c. 100 Kvartmil Vest for Hershellø, hvor Pakisen laa ind til Landisen. I den følgende Maaned brød Landisen op i store Flager, saa at der i Midten af August var passabelt imellem Skodserne langs Kysten. Den 21. August kunde Point Barrow passeret. Udfor